

A forgatókönyv

H evesebben lépett be a szobába, mint az szándékában állt, keze lecsúszott az ellenállást tanúsító kilincsről, az ajtó halkán megnyikordult, szerette volna visszacsinálni a szükségesnél durvább mozdulatot, semmissé tenni, utálta a zsanérok nyirkosságát, éveken, évtizedeken át, az apróságokat, amiket rendbe lehetett volna tenni, de mégis makacsul ott maradtak, az életet megkeserítő apróságok, a rosszindulatú részletek, ahogy Vojto szokta mondani, mintha csak arra várnának, mikor lepjék meg váratlanul az embert, hogyan keserítsék meg a napjait, a rosszindulatú részletek.

A mozdulatot nem lehetett visszacsinálni, ahogy a hangot sem, amit keltett; a férfi öszszerándult a karosszékekben, az ajtó felé fordította a fejét, a könyv lecsúszott az öléből a padlóra, majd a takaró is követte, amit korábban a lábára terített.

Úgy jársz, mint a szél, motyogta álmosan, igazi forgószél, milyen rendkívüli dolog történt már megint, hogy még délután sem...

Semmi rendkívüli, nevetett fel szúrósan, semmi, csak ez... nyomta a kezébe a kinyitott Pozsonyi Újságot, itt, ezt nézd meg...

Meglepődve felé fordult, rég nem volt már ez a lap a kezemben, valamelyik ismerősről írnak benne?

Erőteljesen bökte oda az ujját a nyitott újságlap közepére, nekünk, kettőnknek valószínűleg már ismerős, pontosabban ismeretlen ismerős, olvasd már el végre, a leírás egész pontosan illik rájuk, még az öltözék is, minden az utolsó részletig.

A férfi figyelmesen beleolvast az újságba, tekintete újra végigfut a sorokon, amelyekre a nő ujját mutatott, hallgat.

Valahogy soká olvasod...

Egy idő után a férfi hümmögve megszólal, hát ez itt feketén-fehéren le van írva... ha jobban belegondolok, igazából sejtettük volna, hogy ez lesz...

Sejtettük volna, ismétli meg ugyanolyan csípősen az asszony, hogyhogya sejtettük volna, a hangja egyre élesebb, ugyan, kérlek, én az első pillanattól kezdve tudtam, rögtön átláttam rajtuk, biztos voltam benne, csak úgy tűnik, te süket és vak voltál.

Ismét hümmögés a válasz, nincs mit tenni, mondja, már megtörtént, megint igazad volt.

Nem érdekel, hogy igazam volt-e vagy sem, veti oda, az bosszant a legjobban, hogy semmibe vetted a véleményemet, egyáltalán nem hallgattál rám, és azonnal egyezkedni kezdte velük, hiába tiltakoztam... már a kezdetektől fogva olyan sok minden gyanúsak tűnt... amint az egyikük, a legidősebb elkezdte sorolni, hányféle szolgáltatást kínálnak, kőművesmunkát, vakolást, öreg fák kivágását, ásást, kerítésjavítást, gyakorlatilag mindent.

A férfi még mindig az újságba révedve, elgondolkodva bólogat.

Mit fogunk csinálni, kérdezi emelt hangon, jelentenünk kellene a rendőrségen, felszólítják a károsultakat... bár, nem hiszem, hogy ez bármit is megoldana, beengedtük őket, nem erőszakkal törtek be, megbeszéltem velük, mit csináljanak, önszántából előleget adtál nekik az anyagra, méghozzá nem is keveset... mi is benne vagyunk, bűnrészesek letünk... nyilván többen is bedőltek nekik, ha most már az újságban is erről cikkeznek... kár, hogy csak most...

Végre felpillantott az újságból, békülékenyen nézett rá, mint a bűntársára, vagy talán még valami annál is többre, aztán megint leszegte a fejét, tudod, amikor becsöngettek és előálltak az ajánlatukkal, arra gondoltam, micsoda véletlen, mert megint azon merengtem, hogyan intézzem el ezt az egészet... említettem már, hogy hónapok óta hirdetésekadtam fel, de senki nem jelentkezett, csak egy cég írt vissza, hogy ha nagyobb megbízás lenne, szívesen jönnének, az apró munkák senkit sem érdekelnek, ilyenek a vállalkozóink, csak a nagy kereset a csábító, hogy minél gyorsabban meggazdagodjanak, a kis dolgokból ezt nem lehet... és nálunk pont ezek gyűltek össze... hát igen, megörültem, amikor előálltak ezzel az ajánlattal, én bolond... már nem merek felmenni egyedül a tetőre, hogy kicseréljem az eltört cserepeket, és senki nincs, aki... hisz' ezt te is tudod...

Tudom, mondta, most már szinte harag nélkül, egy csipetnyi sajnálattal a hangjában, nagyon jól tudom... senkinek nincs semmire ideje, mindenki el van foglalva a munkájával...

Nem mindenki, szakítja félbe a férfit.

Nem kell még erre is emlékeztetned, mintha nem tudnám... de mindenkinek más a fontos...

Meg kell ezt is szokni, simogatja meg a férfi könnyedén a nő kezét.

Már elég régóta szokom.

Lehajolt, és csak most vette fel a könyvet és a lecsúszott takarót a földről, betakarta a férfi térdét, az újságot félretette, nem volt értelme visszatérni ehhez a dologhoz, minél hamarabb el kell felejteni, átverték őket, könnyű prédák az ilyen csalóknak, akiktől csak úgy hemzsegett ez a hely.

Megpróbálja elfelejteni, nem marad más választása.

A fotellal szembe odahúzott egy széket és leült.

Megmérted ma délután a lázadat, kérdezi egy idő után, és igyekszik eltüntetni a hangjából a keménységre utaló utolsó nyomokat is.

Megrázza a fejét, nem hiszem, hogy még szükséges, úgy tűnik...

Mit jelentsen ez, hogy úgy tűnik... tegnap majdnem negyvenfokos lázad volt, a te korodban már nem lehet ezzel szórakozni.

A mi korunkban, jegyzi meg finoman.

Hisz' ez az, a mi korunkban, épp erről van szó, főleg a korról...

Ismét felvillant előtte a kép, ahogy becsengettek, és Vojto a kapuhoz sétált, amikor meglátta a három ismeretlen férfit a piszkos overallban és munkáskabátban, a nő is elindult felénk, de akkor már a férfiak beszélgetésbe merülve a ház felé tartottak, örvendezve, hogy haszon üti a markukat...

Kétségkívül örültek, láttak két öreg, valószínűleg magányos embert, bizonyára ezt gondolták, amikor rájuk pillantottak, örülhettek, jól beletrafáltak, megígérték, mit fognak megjavítani, hozzá is fogtak valamihez, aztán a tisztességes előleggel el is tűntek a színről, mondván, hogy elmennek megvenni a szükséges alapanyagot, és többé nem is látták őket, egészen mostanáig, hogy az újság...

Minden alkalommal, ahányszor csak ilyesmit mutattak a tévében, azon tűnődött, egyesek hogyan lehetnek ilyen naivak, és hogyan bízhatnak meg az idegenekben.

Most pedig ez velük történt meg, hihetetlen, de megtörtént, ebben a korban is közrejátszott, ez kétségtelen, öregek és sebezhetőek, ilyennek láthatták őket ezek az idegenek, olyan áldozatnak, aki közvetlenül felajánlkozik.

Nyelt egyet, megpróbálja elhessegetni az emléket, ez még egy ideig kísértetni, emésztetni fogja, egy újabb kellemetlenség, amivel meg kell birkóznia.

Felemeli a lázmérőt az asztalról, átnyújtja a férfinak, miért kell még erre is nekem ügyelnem.

Mert ebben a családban te vagy a legfelelősségteljesebb, mondja, és apró mosoly ül ki az arcára, én pedig... hálás vagyok érte.

Persze, ez a legkönnyebb, másokra hárítani a felelősséget, és elintézni a dolgot azzal, hogy hálás vagy, ez a legegyszerűbb.

De ezúttal igazam volt, veti oda pár perc múlva az asszonynak, amikor diadalmasan felé nyújtja a lázmérőt, lement a lázam.

Ellenőrzi a hőmérő higanyszálát, hál'istennek, mondja most már nyugodtabban.

Tudtam, hogy már nincs rá szükség... éreztem.

Feláll a székről, megyek, befejezek még valamit a konyhában, aztán főzök egy kávét, neked pedig hozok egy kis gyógyteát, ha tényleg jól érzed magad, és kérsz egyet, talán be is tehetnék valamilyen zenét, megint kihagytunk pár napot.

Mi lenne, ha két csésze kávét főznél, a gyógyteáidtól csak megfájdul a gyomrom.

Már az ajtóban áll, amikor megint utána szól, és kávézgatva a zene is jobban esne.

Megfordul, felemeli a mutatóujját, ma még nem kellene, elvégre...

Most már tényleg jól vagyok, jelenik meg egy komikusan esdeklő pillantás az arcán, bíz-hatsz bennem.

Rövid habozás után beleegyeznek, hát jó, de csak egy gyengét...

Megfordul az ágyon, csak pár percig képes fekvődni az egyik oldalán, ezután már fáj mindene, megkönnyebbülést keresve változtat a testhelyzetén, beprogramozott gépezetként fordul egyik oldalról a másikra, szinte egyenletes időközönként végzi el a mozdulatsort, fokozatosan jelez minden ízület, csontja és izma, felkel, egyik ortopéd párnát kicseréli a másikra, egyszer azt hiszi, túl puha az ágy, aztán pedig túl keménynek érzi, felkapcsolja a feje fölötti lámpát, a tegnap elkezdett könyvért nyúl, de be sem fejezve az oldalt, visszateszi a könyvet az asztalra.

Nincs kedve mások gondolatait követni, néha sikerül elfednie velük a sajátjait, de vajon arról van itt szó, hogy elfedje, teszi fel magának a kérdést, hogy meneküljön előlük, talán arról is, adja meg a választ, hogy meneküljön a problémák elől, amelyekkel nem tudnak megbirkózni, ez az új tapasztalat, ami legutóbb ezekkel a csalókkal is megtörtént, sajnálta, hogy pénzt veszítettek, de még inkább, hogy ez a banda ilyen könnyen megtévesztette őket, maga elé képzelte a férfiak arcát, szemét, azoknak az embereknek a szemét, akik éppen arra készültek, hogy kirabolják őket, erre a gondolatra fájdalmasan összeszorult a gyomra, próbálta elhessegetni a nyugtalanító gondolatot, nem gondolni a nemrég történt esetre, de az újságcikk eszébe juttatta, megint érezte, hogy összeszorult a gyomra, mintha nem lenne elég bajuk és gondjuk enélkül is.

Az éjszaka előrehaladtával jönnek a jól bevált egyéni rituálék, az évek során fejlesztette ki őket, mindig azzal az új reménységgel, hogy végre megtalálja az igazán hatékonyat, ám az

álmatlanság sem volt kevésbé találékony, az utolsó pillanatig rejtegette az ütökártyáit, már úgy tűnt, mégis sikerül elaludnia, lecsukódott a szeme, a fej kiürült, de nem tudni honnan, lehetetleni frissesség hatolt be ismét a tudatába, élesen világító fénysugár hasított bele a közelgő sötétségbe, az álmatlanság ravaszabb volt, nem könnyű megküzdeni az ilyen ellenféllel, általában mindig a tablettáknál kötött ki, utálta a rózsaszín, kék, lila vagy zöld bogyókat, undorodva nyelte le, bosszankodva, amiért nem állt újra ellen, de félt az elhúzódó éjszaka végtelenségétől, amit fáradt, kába reggelek követtek.

Nézd csak, mit találtam a régi lemezek között, mondja Vojto egy délután, miközben mutatja a kopott, megsárgult kottákat, hogyan kerülhettek ezek ide, nem is tudtam, hogy még mindig őrizgetjük őket...

Talán valamelyik gyerek dughatta oda, valószínűleg Maťo, aztán megfeledkezett róluk.

Mennyi mindent őrizgetünk ebben a házban, és nem is tudunk róla, jegyzi meg elgondolkodva a férfi.

Mindenre nem lehet ideje az embernek, mondja, és a kottákért nyúl, add csak ide, le-törlöm, tiszta porosak, évek óta itt lapulnak... még hogy évek, teszi hozzá a kottákat lapozgatva, inkább évtizedek óta.

Ő, Carl Czerny, olvassa lassan, szótagolva: A vir-tu-óz is-ko-la... milyen dühösek voltak, amikor arra kényszerítettük őket, hogy gyakoroljanak, és azok a kifogások, amiket minden egyes alkalommal előadtak. A nő rosszállóan ingatja a fejét, nem mindegyikük, Tomáš egészen lelkesen játszott, legalábbis eleinte, aztán elment a kedve, kár, hogy egyikük sem maradt meg a zenénél, bár valószínűleg nem voltak tehetségtelenek.

Volt kitől örökölniük.

És látod, nem örököltek túl sokat belőle, talán egy kicsit, de azt sem mindegyik.

Elmosolyodik, egy nagy álmod vált volna valóra, ha újra zenész lett volna a családban. Hogyhogy az én álmom, ez teljesen mindegy, de el tudod képzelni, milyen boldog lenne apa, ha legalább az egyik unokája követte volna... a gének sajtóságosan működnek, nem a szülői vagy nagyszülői kívánságokat követik. ■ ■ ■

Vályi Horváth Erika fordítása

Etela Farkašová (1943, Pozsony) szlovák író, filozófus, publicista. A *forogatókönyv (Scenár)* című regénye 2018-ban elnyerte az Anasoft litera fődíját. A *repülés órái (Hodiny lietania)* című regénye is bekerült a rangos szlovák irodalmi díj tízes listájának döntőjébe.